

PRZYNAMNIEJ (143) *pt*

przynamniej (142), **przynamnie** (1), [**przynamni**]; przynamniej : przynamnie *MurzHist* (2:1).

W pisowni łącznej (134), *w pisowni rozłącznej* (9); -na- (142), -ną- (1).

-ną- (128), -na- (4); -na- *MurzNT* (2), *KuczbKat*; -ną- : -na- *MurzHist* (1:1). ◊ -éj, -é (45), -ej (1); -é(j) : -ej *MurzHist* (2:1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów).

1. *Podkreśla, że dany wariant jest w opisywanej sytuacji mniej pożądanym, mniej wartym niż to, czego należałoby oczekiwać: jeśli nie wszystko a. nie więcej a. nic innego itp., to...; choć, chociaż(by) (tylko), choć tyle; saltem (saltim) Vulg, Cn; certe Modrz, Cn; tamen, utique, vel Cn (86) :*

a. *W członie zdania pojedynczego (67) : MurzNT 108v; iż ci zacnieyszy tedy dawáli wielkie ofiary [w świątyni, aby dziecię odkupić] [...]. A ci vbozszy/ tedy przynamniej był powinien dać dwie śinogárlícze ábo dwoie gołąbiątek młodych. RejPos 56; izaż [święci] nie są godni przynamniej tey części/ którą Krolom álbo Biskupom wyrządzamy? WujJud 48v, 186, 262v; żeby wtem [w przetłumaczeniu Nowego Testamentu] chwale Bożej/ y zborowi iego/ przynamniej między fwego ięzyká narodem/ położył BudNT przedm dv; KochPs 26; SkarŻyw A4; Niechay ná cię [Panie] pomniemy/ Przynamniéy w kaźni: gdy w łálcie niehcemy. KochTr 19; ponieważ musi zniśczć ciáło/ Aby imię przynamniéy po nas tu zořtało. KochPieř 51; KochSob 59, 67; KochWr 27; GrochKal 20; Ták iż śnadź namędrřzému Trudno pogodzić temu/ Aby [na morzu] przy namniéy więznać/ álbo zbłędzić Nieumiał KochFrag 14; OrzJan 115; Ták mię zięłá [zbroja]/ że łobá ledwie ruřzyć mogę/ Nierzkác bym śie miał puřcić w niéy ná dáłřzú drógę. (-) Przynamniéy przedniá bláché nořić przedřię musiřz WyprPl Bv; day mi [Panie] cząřtkę przynamniej iáká/ niezliczonych cnot y dárow tey świątey Pánný LatHar 233; zmiřuyćie śię nádemná/ przynamniej wy przyáćiele moi LatHar 328; day mi łkromne przynamniej krzyřá tego wytrwánie LatHar 651, 121, 189; przetoź [następcy Piotra] máią moc y władzú Piotrowi od Bogá dáńá: áby widzieli wřzyřcy/ iż dla Piotrá máią być czczeni y wařeni/ ci ktorzy przynamniej są ćieniem Piotrowym. WujNT 417, 397, Act 5/15; WysKaz 7, 40; JanNKar A3v, A4v; SarnStat 916; Przynamniéy ieden ten dzień/ w który ćierpiáł zá cię/ Odłóź ná to/ á vwaź/ żeć naleźy ná cię/ Pámiętać ná śmierć Páńá fwégo SiebRozmyřl [A4]v.*

Połączenie: »wždy przynamniej« (1): [ograbiony z klejnotu] łtára śie, áby wždy przynamniéy wzór y křřtałt albo pámięć onégo kléynotu drogiégo potomnym zořtáwił. JanNKar Cv.

a. *W członie o charakterze dopowiedzenia (35) : WujJud 264v; Mędrscy [Matth 2/1] [...] Acz podobno nie byli ták wielkimi krolmi/ iáko są krolowie dziřieyřzy: ále przynamniej możnemi ludzmi/ krolikámi/ ábo ksiáźęty WujNT 8; ponieważ řáden nie ieřt bez grzechow/ przynamniej powřzednich. WujNT 27.*

Połączenia: »a przynamniej« (5): Czego [łez, żáłořci itp.] řwiáť ma ták wielé/ że by téź co było W tym doczeřnym řywoćie człowieczeńřtwu miło: Musi łmáć fwóy vtráćić prze wielkořć przyřády/ A przynamniéy prze boiáźń nieuchronnéy zdrády. KochTr 22; gdyź náture náłřę [nauka lekarská] chorobám rozmáitým/ á śnac co raz nowym podległá/ w cále á przynamniej przez włomku álbo

wždy bolu wielkiego krefowi od Bogá náznáczonemu oddawa *GostGospSieb* +2; *LatHar* 57, 254. Cf
»albo ... albo ... a przynamniej«.

»albo ... albo ... a przynamniej« (1): áby w kościele niebyły kielichy y ty wálże pátyny drewniáne/
[...] ále ízeby były álbo złote/ álbo írebrne/ á przynamniej cynowe. *KrowObr* 105v.

»(albo ...) (a(1)bo ...) a(1)bo przynamniej« (19): *KromRozm II* a2; *KromRozm III* B5v; *KrowObr*
156; *SienLek* 139v; Woiewodá ieden [...] miał ten obyczáj/ niemal káždá rzecz/ ábo do kilká
dni/ ábo przynamniej do iutrá odłóżyć *Górndworz* R; *WujJud* 94; *CzechRozm* 126v; Troianowie
wygnáni zdomow íwych/ w cudze zímie wézfli/ ná ktorých niepirwey ósiedli/ áz ábo woyny/ ábo
przynamniej wielkie prace podiáwłzy. *ModrzBaz* 105, 21v; *CzechEp* 96, 147; dobrzeby czytác co
dzień ná ten czás/ wianek tey S. Pánny/ z rozdziálu síodmego: álbo przynamniej Litániá do niey/ z
tegoz rozdzielenia. *LatHar* 397, 578; íz żaden beze krztu/ (ábo lámá rzeczá/ ábo przynamniej chęciá
y wolá przyiętego) áni do kościołá/ áni do niebá wniść nie może. *WujNT* 313, 622, 649; Spráwiedliwy
tedy człówiek [...] wízytek íeft ná tym/ żeby íię co rychley z máiętnósciá zímífká odpráwił/ [...]
álbo wízytko opuřczáiąc/ iáko czyniá Zakonnicy/ álbo ná vbogie wydáiąc/ álbo przynamniej máiąc
ie/ bez przykádániá áffektu y miłósci ku nim *WysKaz* 6; *JanNKar* F2; Podíkárbí Koronny/ álbo
przynamniéy ná mieyfcu íego Nadworny do Lubliná: á w Wielkim X. Litewíkim do Wilná/ tákze
íeden z nich/ ná pierwfzy poniedziátek *poft D^{omi}nicam Mifericordie* ziechác máią. *SarnStat* 414.

»[abo ... albo ...] albo wždy przynamniej« (1): [*pacjent po wypiciu wody cieplicznej*] chodźić y łobá
chwiać mocno powinien/ áby íye [...] meaty otworzyły/ á ná dół wody popádzáły: y ma chodźić do
tąd/ áz wodá przéydzíe wízyftká/ álbo wždy przynamniéy wíęntfza częśc *Oczko* 20v; [*OczkoPrzymiot*
294 (*Linde*)].

»jeśli(ż) nie ... (tedy (wždy)) przynamniej« (7): *MurzNT* 43v; *WujJud* 135; [*przeczytasz te*
książeczki] Abyś W.M. [...] / iáko ínfze rzeczy rozłádzáł: y to tez rozłádzáł. Íeffli nie dla cze^{so} ínfzego:
tedy wždy przy namniej dla tego: żebyś [...] *CzechEpPORz* **2; ná śłupie koronę Záwieśmy złotá:
íeffli nie mędrfzému/ Niech iá da íczęście przynamniéy rętfzému. *KochPieś* 41 [*idem*] *KochWróz*
16; ábyć żaden dzień nie wplýnáł/ bez [...] modlitwy/ íeffliż nie długiey/ przynamniej nabożney y
gorácey. *LatHar* 2, [+10].

b. W członie współrzędnym zdania złożonego (19) :

Połączenia: »a przynamniej« (2): *KochTr* 6; przebieřz myśłá wízytek dzień/ możeli być/ á rozłóž
łobie w fercu twoim porzádnie wízytkie godziny y ípráwy ktore máłz w nie odpráwowác. [...] A
przynamniej pořtanow to potężnie w fercu twoim/ [...] że niechceřz onego dniá/ Páná Bogá twego
[...] obráżác *LatHar* 3.

»(a(1)bo ...) a(1)bo przynamniej« (8): o tym pilnie myśłili iakoby go abo o gardło i wízyftki
máiętnóć przyprawili abo przynamniéi na vćiekanié od włzego/ ítrachem przymuśić mogli.
MurzHist C2; *CzechRozm* 132; *Oczko* 2v; *CzechEp* 16; íz tym gościńcem nie idźiefz/ ktorým oni/
álbo przynamniej nie ták w cnotách pořtępuiefz/ iáko oni. *LatHar* 324; *WujNT* 148, 424; *GosłCast* 7.

»albo wždy przynamniej« (1): Abowim władza koścyelna yeft władza Kryřtułowá. A dla tego tez
y nanyeřłufnyeyřłe ípráwy ich nyemáýá nas ruřłác ízebyřmy zochotá nyepřzymowáli/ álbo wždy
przynamnyey z vczliwófcýá nyeodmawýáli/ co oni czynýá. *KromRozm I* 13v.

»choćby nie ... tedy przynamniej« (1): w którym [kazaniu] choćby nie nálezło co takowego/ coby ku zbudowaniu czyiemu służyć mogło. Tedy przynamniej dla miłej pamiątki Namillzego Małzonka swoiego wznowienia [...] służyć będzie. *WysKaz*)?(3.

»jako ... tak i ... albo więc przynamniej« (1): Profzę tedy, abyś W. M. iako z łalki y z baczenia wielkiego swego, tak y z téy powinności pokrewnéy nálezéy młodzieńcá tego [tj. utwór „*Castus Ioseph*”] szlachetnego przyiac wdzięcznie raczył. [...] Albo więc przynamniéy chęć moię y ochotę, ku sobie W. M. vważ *GosłCast* 7.

»jeśli(ż) (nie) ... tedy (a. wždy) przynamniej« (5): kiedy nie trąfiło komu przez zdrowie czyiekolwiek v iego sfołu pic/ prosił aby to siedząc odprawowano: á ieliby iuz wstawac/ tedy przynamniéy/ niechayby ci tylko itali/ kto piie *KochAp* 8; one dwa fundamenty/ dofyć vczynienia/ y Grzechu powfzedniego/ tak go [czyściec] vmacniáią/ że musi rad nie rad Heretyk iefli go nie przyznac/ tedy przynamniej w vporze y złości swoiey zoftawszy/ milczkiem zbyć wzyftkiego. *WysKaz* 39, 34, 35; *JanNKar* D3.

»owa snadź przynamniej« (1): [Sara] małzonkowi rzekła swemu: Otho vczynił mi Pan abym nierodziła: wnidz do dziewczki moiey/ owabych fnadz przynamniej fniey mogła miec fyny. *Leop Gen* 16/2.

»przeię przynamniej« (1): TENże [arcybiskup *Gamrat*] był winien pewną summę pieniędzy X. w któręy iz [ów wierzyciel] był iuz nápoły zwątpił/ przeię przynamniéy chodził ná káždy dzień do iego sfołu: [...] swoie pięć set złotych odiadac v księdzá Arcybiskupá. *KochAp* 11.

2. Określa minimalną(-y) ilość, częstość, czas: nie mniej a. nie krócej niż...; co najmniej; minus (ad minus) *Miech*, *JanStat*; minimum *Modrz*, *Cn*; potissimum *Modrz* (51) : Od pięty nożné aż ku wirzchu głowy niebyło wnim [Jezusie] zdrowia/ bo w każdy członek/ przynamniéy dzieiętż razow vderzono gdy go bicżowano. *OpecŻyw* [127]; Też zafie barzo rychło po zoftawieniu vrina nie ma być oglądana, ale ma przynamniej czwierz godziny poftac *FalZioł* V 2, II 16a, 16c, V 117; Ieft ta rzeka Wolha thrzykroć wietfza niżli Don, przynamniej thrzy niedziele prętkiey iazdy miedzi sobą maiącz *MiechGlab* 26; *RejPs* 98; POdwoyfki ma być obieran przez Woythá y Przyfyężniki z ofyádłych ludzi/ wżákże niebárzo znácznych/ coby miał przynamniej puł łanu Ofyádłości. *GroicPorz* g2v, b3, iv; tedy kielká Biskupow przyięgłych Papieżowi przy namniej dwu do tego poftwiacania [nowego biskupa] wzywacie. *KrowObr* 127; To [bransolety z rubinami i diamentami] [...] stoy przynamniej za Talerow 600 *WyprKr* 15; bo okręty albo nawy nigdy fpołu nie idą/ ále iedná zá drugą w mili y dáley przynamniej *BielKron* 451v, 150, 460v; Abowiémeh w iego pińaniu/ sílá rzeczy Słowińfkiéy/ Sérbfkiéy/ y grubo Mázoweckiéy/ albo Stáropolfkiéy nálezł: któręby dżisieyfzych czáfów/ dżieięty przynamniéy wyrozumiéc nieumiał *SienLek* a4; Po wieczery/ nie nátychmiał fpi/ ále przy namniej iednę godzinę potrawy *SienLek* 11, 125, 183, 189; *RejPos* 248; *KuczKat* 70; *WujJud* 225v; *Strum* D2, H3v; [starsi] do domow ich [swych podopiecznych] przy namniej czterzy kroć przez rok niech náglądáią *ModrzBaz* 84, 4; *GostGosp* 110; Ná dwunástu mieścách przynamniej to w Ewángeliey s. mamy. *LatHar* 192 marg, 513; A Roki Grodzkié/ tenze Stároftá przynamniéy czterzy kroć do roku fadzić ma. *SarnStat* 486 [idem 741], 87, 269, 464, 741, 872, 1251; á przytymby też mogł ná odprawie przynamniej káždemu po złotemu zfkárbu dac. *GrabPospR* M4; chowácby potrzebá wftawicnie [na

pograniczu]/ przynamniey siedm tysięcy ludzi łążebynych. *VotSzl* E3, Cv; Niż z brzegu zepchniesz pilnie o łobie radź Cobyś przeżywił y tám y fám czeladź. Ná trzy miesiące miey łpiże przy namniey *KlonFlis* F; [iż każdy kmieć [...] powinien dać staroście przynamni mc. 10 *LustrSand* 250].

W alternatywnym członie zdania [w połączeniu z „albo” (4), „jedno” (1)] (5): *KromRozm II* c2; Abowiem y w Máýdeburgu/ ielli łąd ma być gáion/ dofyć ich [*przysiężników*] bywa fyedm álbo przynamniey łfelć *GroicPorz* d3, b3v, d3; á nie godzi łie im [*strazy*] nigdy po iednemu chodzić/ iedno przynamniey dwiemá po mieście *BielKron* 456.

Wyrażenie: »przynamniej raz« [szyk 5:1] (6): á tak dobrze kto łie iemu [*zwracaniu, tj. wymiotom*] priyłoži [!] przynamniey raz w miefiącz, nie moźeli być więcey. *GlabGad* K8v; BVrmiftrzá z Rádą vrząd ná thym ielth/ przynamniey raz w tywdzień [!] álbo ile kroć potrzebá przyniešye ná Rathułz łye łchodźić *GroicPorz* b3v, b4; *KuczbKat* 185 [2 r.]; Našwiętlźego Sákrámentu Ciála y Krwie Páńłkiey/ przynamniey raz w rok/ około Wielkieynocy vżyway. *LatHar* 119.

3. Podkreśla element bardziej niż inne czymś nacechowany: zwłaszcza, szczególnie (3) :

Połączenie: »teraz przynamniej« = *teraz bardziej niż kiedy indziej* [szyk 2:1] (3): powiedział/ że on [...] záirzy Cainowi/ Iudałzowi i infzem/ i rad by na ich miešcu był/ a tak aby się próżno dalej niepracowali/ i posłucháli [!] go wtem przynamnié aby terás gdy to iułz łami vznali że go pocielźyc [!] niemogá *MurzHist* T, R2; Trudna náłzá/ młodzienci/ páńny łye zmawiaią/ A zmowá tám nie próżna/ zacnego coś máią. Lecz nie dźiw/ rozum bowiem włyzytek łye ich łili/ A my indziéy mył/ indziéy vłzy zábáwili. [...] Przeto teraz przynamniéy/ miéymy łye ná pieczy/ Ony łpiéwáć iuż poczną/ nam milczéć nie k rzeczy. *KochEpitCat* 110.

4. Wskazuje na stanowisko mówiącego w podsumowaniu jakiejś problematycznej sprawy: tak czy owak, w każdym razie (3) : tak że o tym Kancellaria niewie, przynamniey ia niewiem bobyłch wm Swe^{mu} MP libere^m napisał, bych cowiedział. *ActReg* 156.

Połączenia: »a przynamniej« (1): [*list z więzienia*] nie rozumiei zewm omnie zebyłch był tak obnazony w rozum zebyłch sam czym dobrym tuszyc niemiał aprzynamniey pokim wtych ręk, tenent me exempla. *ActReg* 161.

»tedy przynamniej« (1): O Zwingliušie nic infzego nie mowię: iedno że go Luter zá Heretyká oładził/ iáko y on Lutrá. Ieden tedy przynamniey mułi być łługá Bozym/ á drugi łługá Szátańłkim. *WujJud* 7.